

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vypravování

Obecné poznatky

Funkční styl:

prostě sdělovací, umělecký

Slohový postup:

vyprávěcí, popisný, umělecký

Charakteristika:

Při vypravování je zprostředkován adresátovi nějaký děj. Děj je vyprávěn v určitém časovém sledu, a to chronologicky, popř. i retrospektivně. Mezi jednotlivými složkami děje je časová, či příčinná souvislost. Cílem vypravování je přiblížit adresátovi příběh či událost jako celek tak, aby si daný příjemce vypravování daný příběh dokázal vybavit.

Vypravování má dějový a napínavý průběh, který je završen pointou. Autor vypravování nezachycuje pouze děj, ale i jednající osoby, prostředí atd.

Při vypravování se využívá více slohových postupů (vyprávěcí, popisný, ale i úvahový).

Kompozice:

Ideálně kompozice odpovídá dramatu, tedy pět částí (expozice, kolize, krize, peripetie a katastrofa). Často se využívá princip jednoty místa, času a děje (Aristoteles). Předpokladem vypravování je dějová zápletka, která může, ale nemusí být rozuzlena.

Jako forma vypravování se nejčastěji používá ich-forma, popř. er-forma.

Vypravuje se většinou v čase minulém, jen v místě dějového napětí se přechází do času přítomného.

Syntax:

Dle tématu a cílové skupiny bývá využito i syntaktických prostředků. Obecně platí, že věty v místě dramatického momentu jsou kratší a jednodušší, často rozkazovací, zvolací, tázací, mnohdy jednočlenné. Pro oživení vypravování se využívá přímé, popř. nepřímé řeči.

Lexikum:

Slova využívaná při vypravování mají být rozmanitá. Používají se mnohá dějová slovesa, ale i v určitých pasážích vypravování i podstatná jména, přídavná jména, rozličná příslovce, popř. i citoslovce, event. částice.

Užití jazykových prostředků je dáno tématem vypravování a jeho určeností.

Specifikum:

Základním znakem je příčinný sled dějových prvků (jeden příčinou druhého).

Příklad:

Nalezni typické znaky pro daný slohový útvar dle následujícího schématu:

- funkční styl
- funkce
- kompozice
- větné a jazykové prostředky
- výpovědní význam

To se nemělo přihodit. Tak něco trapného....**Výchozí text:**

Zpracování: vypravování příběhu, který se raději neměl přihodit

Jsme fakt divná rodina. Já, mamka a pak hromada příbuzných. Někteří jsou bližší a některé zase tak moc neznám. Vím o nich, představu jakousi o nich mám, ale třeba jsem je viděla zamlada (třeba v pěti), anebo o nich pouze slyšela.

Ve svých sedmnácti letech jsem celkem samostatná. Vlastně musím, protože maminka chodí do práce celkem brzo a já se musím vypravovat do školy sama. Odpoledne se mamka vrací kolem páté, a tak opět mi nic jiného nezbyvá, než se o sebe postarat sama. Jednou v pátek mne maminka požádala, ať vyzvednu jejího bratrance, brněnského Honzu, z nádraží. Má prý přijet na víkend. Dlouho se s mamkou neviděl, a tak před školním srazem, který se mu koná na místní průmyslovce v sobotu odpoledne, by se u nás rád ubytoval, popovídal si s námi, zjistil místní drby, aby byl na sraz připraven.

Maminka byla nadšená, že Honza přijede. Vždy k němu shlížela jako k bratrovi. Co prý lumpáren spolu v dětství prožili. Nechtěla mi o tom nikdy detailně vyprávět, a tak si myslím, že to mohla být „síla“. Moje maminka je prima, když teda nenadává, což poslední dobou je stále častěji a častěji.

S Honzou jsem se potkala naposled před dvanácti lety, tedy když dobře počítám, tak asi v pěti. Pamatuji si ho jako černovlasého a statného muže, modrookého a vím, že s ním byla legrace. Před odchodem na nádraží, kde jsem měla na něho čekat, jsem se podívala na fotky z roku jedna dvě, na kterých byl Honza a moje mamka a pak ještě nějaké další dítě. Jasně, žádný problém. Honzu vyzvednu, přivedu, pohostím něčím z ledničky a počkáme na mamku. Pak se postará můj rodič.

Konečně vlak přijel. Bylo menší zpoždění. Lidičky pomalu vystupovali z vlaku a já netrpělivě vyhlížela Honzu. Začala jsem být trochu nervózní. Kde je tak dlouho??? Skoro mezi posledními

cestujícími vystoupil. Černovlasý, modrooký, štíhlý, prostě „kus“. Vidím ho a trochu ve mně zatrnulo. Tohle je tedy můj strejda. Ten proslavený buřič. Ten vtipálek. Srdce mi bušilo nedočkavostí, až se s ním přivítám a prožiji nějakou tu srandu. Honza se otáčí napravo a nalevo a někoho hledá. No jasně. Mne. Neváhám a přibíhám k němu a hop. Už mu visím jako klíště na krku. Podotýkám, že jsme rodina, tedy aspoň ty střípky rodiny, co zbyly, velmi pospolitá a navzájem se máme opravdově rádi, a tak skočit někomu z příbuzných na krk není zas tak nic neobvyklého. Hups a je to. „Nazdárek strýčku. Jsem tvoje neteř od mojí mamky.“ Zarazila jsem se a podivila se nad svou pitomostí. Jak může vědět, kdo je mojí mamkou, a tak upřesňuji. „Jája. Moje mamka je Jája Teplá, ty Honzo Teplý,“ dodala jsem plně vysvětlující informaci mého dosavadního chování. Čekám, jak mne poceluje a jak spolu vykročíme za dobrodružstvím. Čekám, že se konečně projeví a nezklame. Čekám a čekám, ale ten Honza mne setřásl jako nějaké smetí, ještě se oprášil. Copak jsem nějaká špína??!

Zíral na mne: „I don't understand.“ Kruci! Problešklo mi hlavou. To je trapné. Odkudsi zezadu se ozvalo: „Nehledáš náhodou mne?“ Otočila jsem se a stál tam trochu pupkatý a prosedivělý pán. Sice vypadal mladistvě a moc příjemně, jenže ten první byl mnohem hezčí. Otočila jsem se zpět ke svému prvnímu objektu. „Sorry, I ...“, navíc jsem se nezmohla. Moje angličtina selhala, ale strejček vyřešil vše, jak se sluší a patří na getlemana. Jamesovi, tak se ten muž jmenoval, vysvětlil, k čemu a proč k tomu došlo. Oba se začali smát. Já si připadala jako malá holka, která vychrstla malinovou limonádu na novou sedačku. Zbarvená kapalina se pomalu vpíjí a vpíjí a já cítila, že červenám a červenám a že se zabarvuji jako ta údajná sedačka od červené limči. „To nic, to se stává,“ chlácholil mne strýc a všichni jsme potom odkráčeli do nedalékové hospody, abychom se při šálku něčeho dobrého trochu probrali z toho prvotního šoku.

Pak už to bylo v pohodě. Honza se bavil s Jamesem, já přihlížela a snažila se pochyťávat anglická slovíčka, která vylétala z úst obou mužů jako by se nechumelilo. Pak sem se pokoušela zapojit do hovoru i já. Zprvu pomaloučku, ale když jsem zjistila, že to s tou mou angličtinou nebude tak zle, tak jsem zjevně zrychlila svou mluvu, sice kostrbatou, ale oba pánové mne chápali, a o to šlo. Hodina utekla jako voda, uběhla i druhá. Z Jamese se vyklubal učitel angličtiny, který na místní gympl přijel vzdělávat takové studenty jako jsem já anglické konverzaci. Strejda nezklamal. Byl přesně takový, jakého jsem si představovala. Ještě lepší. Dokonce mi vylepšil šatník a nechal nějaký dolárek v kasičce. Prostě paráda.

Škoda, že se zdržel jenom tři dny. V Republice měl ještě nějaké jiné povinnosti, ale slíbili jsme si, že se určitě brzo uvidíme, anebo aspoň díky moderním přenosovým prostředkům uslyšíme. Rozhodně jsem slíbila, že se za ním do Ameriky podívám. To opravdu dodržím, když mi navíc slíbil zaplatit letenku, ubytování a dokonce i nějaké americké kapesné.